

Kalendár ochrany lesa

OKTÓBER

Prítomnosť plodníc podpňoviek (*Armillaria* sp.) signalizuje napadnutie koreňového systému smrekov.

■ Podkôrný hmyz

V októbri už nie sú významné druhy podkôrneho hmyu letovo aktívne, z toho dôvodu je možné odstrániť feromónové lapače z porastov, skontrolovať ich technický stav, zaevidovať počty lapačov použiteľných na nasledujúci rok a vhodne uskladniť na zimné obdobie. V lesných porastoch je potrebné pokračovať vo vyhľadávaní a asanácii aktívnych chrobačiarov. Tie sa už viac prejavujú zmenou sfarbenia ihličia prípadne opadávaním kôry. V ihličnatých výsadbách sa ukončí evidencia strát, spôsobených tvrdom smrekovým (*Hyllobius abietis*) a lykokazmi (*Hylastes* sp.). V dubových porastoch pokračujeme v spracovaní lapákov pripravených na odchyt podkôrniky dubového (*Scolytus intricatus*). V tomto

období je po asanačnej ťažbe potrebné zlikvidovať aj zvyšky po ťažbe pálením.

■ Listožravý a cicavý hmyz

V druhej polovici mesiaca (podľa nadmorskej výšky) inštalujeme lepopové pásy pre kontrolu rojenia dubových piadiviek (*Operophtera brumata*, *Erannis defoliaria*). Kontrolujeme početnosť samíc lezúcich po kmeni stromu. Obyčajne na menšej skupine stromov (5 kmeňov) sa umiestnia v prsnej výške minimálne 5 cm široké lepopové pásy (obojuročným nožom je potrebné dopredu vyhladiť borku stromu). Po nanesení lepidla musíme pásy minimálne jedenkrát do týždňa kontrolovať, údaje zapisovať a sčítané samice odstraňovať. Takisto je potrebné odstraňovať

prilepené samce. Kritickým počtom je 0,3–1 samička na 1 cm lepopového pásu počas celej doby rojenia (v závislosti od druhu škodcu a stavu porastu).

Taktiež pokračujeme v kontrolách početnosti ploskanky smrekovej (*Cephalcia abietis*). Robíme tak v porastoch, kde bol v posledných rokoch zistený silný žer alebo bolo pozorované silnejšie rojenie škodcu. Dôležitá je kontrola po vykonaní obranných opatrení. Kontrolujú sa počty lariev a tzv. "rojivcov" v pôdnych sondách (rozm. 0,5x0,5x0,25m). O kontrole vzoriek možno požiadať LOS B. Štiavnica (STN 48 2714).

Vykonávame kontrolu početnosti vajíčok hrebenárky hrdzavej (*Neodiprion sertifer*) na ihličiacich borovic. V borovicových po-

rastoch kontrolujeme tiež početnosť diapauzujúcich pahúseníc hrebenárky borovicovej (*Diprion pini*), pričom porasty sa vyberajú na základe výskytu škodcov v minulých rokoch, prípadne na základe intenzity posledného rojenia.

Laboratórne je možné vykonať kontrolu účinnosti opatrení aplikovaných proti kôrovnici kaukazskej (*Dreyfusia nordmannianae*) v predchádzajúcom mesiaci.

■ Ochorenia hubového pôvodu

V porastoch so zastúpením jaseňa odporúčame vykonávať asanáciu silno napadnutých stromov hubou *Hymenoscyphus fraxineus* (defoliácia 60% a viac), najmä v porastoch kde dochádza k premoženiu lykokaza jaseňového (*Hylesinus fraxini*).

V dubinách vykonávame jesennú kontrolu zdravotného stavu dubín zo zreteľom na tracheomykózne ochorenia. V tomto období dokončujeme vyznačovanie kalamitných ťažieb v dubinách, pričom sa vyznačujú odumierajúce a odumreté stromy (4. a 5. stupeň napadnutia).

V októbri je zvýšená aktivita tvorby plodníc, ktoré nás upozorňujú na výskyt hubového ochorenia. Ich prítomnosť v poraste zvyšuje infekčný tlak spórami, tým aj nebezpečenstvo infikovania najmä poranených jedincov ochoreniami. Preventívne je vhodné čerstvo vzniknuté rany ošetrovať prípravkami s obsahom fungicídnych prípravkov uvedených v „Zozname autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín a prípravkov na ochranu rastlín povolených na paralelný obchod pre rok 2016“.

■ Škody zverou

V októbri je potrebné naplno venovať pozornosť ochrane mladých porastov proti odhryzu a ochrane starších porastov proti odhryzu. Repelenty na ochranu pred odhryzom sa nanášajú hlavne na terminálne výhonky v dostatočnej vrstve gumenou rukavicou, v prípade ihličnatých sadeníc možno použiť aj nástrek repelentu na celú nadzem-

Príznaky napadnutia hrdzami rodu *Melampsora* na listoch topoľov.

nú časť. Sadenice možno tiež chrániť mechanickými prostriedkami, napr. plastickými chránidlami a sieťovinami, hliníkovými fóliami a pod. Ochrana smreka a borovice sa vykonáva do výšky 130–150 cm. Listnaté dreviny a jedľa je potrebné chrániť do výšky 200 cm. Proti obhryzu je najúčinnjšou ochrannou plastická sieťovina, ktorou sa chráni celý obvod kmeňa do výšky 200–250 cm (podľa sklonu terénu, výšky snehu a pod.). S cieľom minimalizovať náklady je účelné realizovať ochranu v takých porastoch, kde je skutočne potrebná, aby vynaloženie finančných prostriedkov bolo čo najefektívnejšie. Je nutné zvážiť mieru ohrozenosti porastu, ktorá závisí najmä na drevinovom zložení, veku a situovaní lokality vo vzťahu k ostatným rizikovým faktorom (zimné stanoviská zveri, južné snežné expozície, dislokácia krmidiel a krmovísk a pod.).

■ Boj v lesných porastoch s nežiaducou vegetáciou

V mesiaci október sa práce sústreďujú na potlačanie pňovej a koreňovej výmladnosti nežiaducich drevín a krov. Odporúča sa kombinácia mechanického zásahu s následným chemickým postrekom herbicídmi prípravkami s arboricídny účinkom.

V prípade, že to výška a hustota nárastov dovoľuje, aplikujeme prípravky postrekom na list, tak aby boli zasiahnuté minimálne 2/3 listovej plochy. Krovitý porast však väčšinou treba najskôr mechanicky odstrániť a herbicídny prípravok ošetriť až obnovujúce sa výmladky nežiaducich drevín a krov. Prípravky s účinnou látkou *glyphosate* aplikujeme v dávke 4–6 l na ha postrekom na list alebo *triclopyr* (v súčasnosti povolený prípravok Garlon New, na použitie ochrany vianočných stromčekov smreka a jedle pred nežiaducimi drevinami) v dávke 8 l na ha postrekom na list.

V prípade, že ošetrované dreviny presahujú výšku 1 m, treba kombinovať chemický zásah s mechanickým. Veľmi dobre účinkuje náter (postrek) rezných plôch pníkov koncentrovaným roztokom herbicídu bezprostredne po spílení. Pne je potrebné ošetriť najneskôr do 8 hodín po spílení. Prípravok s účinnou látkou *glyphosate* aplikujeme v koncentrácii 5–10 % a prípravok s účinnou látkou *triclopyr* v koncentrácii 2–3 %.

Aplikáciou chemického postreku pripraveného z herbicídu s účinnou látkou *glyphosate* v dávke do 5 l na ha sa odporúča ošetriť stále zelené listy čerňáča, aby sa zabezpečilo zretardovanie jeho rastu v nasledujúcom roku.

■ Lesné škôlky

Pokračujeme v kontrole pandráv chrústov pomocou pôdnych sond na lokalitách kde sa predpokladá ich zvýšený výskyt.

Na úhorových plochách likvidujeme burinu celoplošne, pričom na plochách určených pre výsadby sa odporúča potlačiť rast bylinnej a krovitej vegetácie postrekom na list herbicídmi zo skupiny prípravkov s účinnou látkou *glyphosate* (4,0–6,0 l/ha) alebo *clopyralid* (0,4–1,2 l/ha).

Od konca septembra do novembra dochádza k infekcii žaluďov duba zimného a duba letného hubovým patogénom *Ciboria batschiana*. Dôsledkom napadnutia dochádza k mumifikácii žaluďov (vysušenie, scvrknutie a sčernanie plodov). Prvé príznaky sa objavujú na povrchu obalov semena vznikom malých žltoranžových škvrn s ostro ohraničeným okrajom. Znížiť pravdepodobnosť rozšírenia ochorenia na zdravé semená možno zberom neznečistených semien na plachty alebo sieťky. Opakovane ich prevzdušňovať a preplavovaním oddeliť aj nečistoty aj hmyzom poškodené semená. Ochrana spočíva v termoterapii – máčanie v teplej vode (41 °C) počas 2,5 hod. Tým sa potláča nielen huba *Ciboria batschiana*, ale i ďalší pato-

gén žaluďov – *Apiognomonina quercina*.

Do konca mesiaca je potrebné vykonať v topoľových škôlkach kontrolu výskytu dotichízy topoľovej (*Crypthodiaporthe populea*).

Táto publikácia vznikla vďaka podpore Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-14-0567 „Informačný a varovný systém pre invázne organizmy v lesnom a urbánnom prostredí“, APVV-15-0531 „Webová GIS aplikácia pre monitoring výskytu škodlivých činiteľov v lesoch Slovenska (Pest GIS)“, APVV-15-0348 „Nové metódy v integrovanej ochrane lesa zabráňajúce využitiu entomopatogénnych húb“. Tento článok vznikol vďaka podpore projektu č. 08V0301 „Výskum a vývoj pre inovácie a podporu konkurencieschopnosti lesníckeho sektora“, financovaného z prostriedkov štátneho rozpočtu MPRV SR.

*Roman Leontovych,
Andrej Kunca, Jozef Vakula,
Milan Zúbrik, Juraj Galko,
Miriam Maľová, Peter Kaštier,
Andrej Gubka, Slavomír Rell,
Christo Nikolov, Bobdan Konôpka,
Valéria Longauerová,
Slavomír Findo*